PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV. Warszawa, czwartek, 31 października 1929 r. Nr. 251.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY.

Prasa niemiecka 30.X. podaje komunikat półurzędowy, podkreślający w pierwszym rzędzie, iż rokowania z Polską w sprawie likwidacji i wywłaszczenia mienia niemieckiego znajdują się bezpośrednio na ukończeniu. Niemieckie czynniki poinformowane — oświadcza korespondent — oczekują napewno, iż polsko - niemieckie rokowania handlowe, które przez czas pewien spoczywały, zostaną nanowo podjęte w związku z rokowaniami likwidacyjnemi i w niedługim czasie doprowadzą do wyników.

Berliner Tageblatt 30.X. w depeszy korespondenta warsz. zaznacza, że podpisanie umowy w sprawie likwidacji mienia niemieckiego nastąpi napewno, jeśli tylko w ostatniej chwili nie przeszkodzą temu czynniki nacjonalistyczne po stronie polskiej. Umowa ta— oświadcza korespondent — mogłaby nawet w pewnych warunkach nabrać cech silnego odprężenia w stosunkach polsko-niemieckich. Obawy pewnego odłamu prasy polskiej, że rokowania likwidacyjne mogą doprowadzić do wstrzymania likwidacji mienia niemieckiego i do złagodzenia zarządzeń w sprawie wykupu nieruchomości od kolonistów niemieckich w Polsce, nie są prawdopodobnie pozbawione pewnych podstaw. Rząd polski, korzystając z wrażeń, odniesionych w Hadze i Paryżu, powinien — zdaniem korespondenta — zrozumieć, że dalsze stosowanie likwidacji mienia niemieckiego nie da się pogodzić z zainaugurowaną konsolidacją europejskiej polityki pokoju. Niezależnie od interesu niemieckiego w równoczesnem załatwieniu kwestyj wschodnich z wejściem w życie planu Younga, Polska — wedle twierdzenia korespondenta — powinna być bardziej zainteresowana w tem, aby zapewnić sobie miejsce w ramach możliwości, jakie otwiera na przyszłość plan Younga. Wprawdzie udział Polski w reparacjach jest nieznaczny, niemniej jednak przez zawarcie umowy, mającej położyć kres likwidacji mienia niemieckiego, Polska może wzmocnić swe stanowisko w Banku Reparacyjnym, który w niedalekim czasie uzyska wielki wpływ na międzynarodową finansjerę. Obecne rokowania likwidacyjne w Warszawie są jednym z najważniejszych etapów, których wynik wpłynąć musi decydująco na bieg paryskich rokowań likwidacyjnych. Korespondent zaprzecza w końcu informacjom prasy polskiej, jakoby pobyt przedstawiciela niemieckiego „Urzędu Spraw Zagranicznych", tajnego radcy Martiusa w Warszawie, oznaczać miał bliskie zakończenie polsko-niemieckich rokowań handlowych. Informacja ta — twierdzi korespondent — nie odpowiada faktom. Wizyta radcy Martiusa pozostaje w związku z rokowaniami likwidacyjnemi, prowadzonemi przez pos. Rauschera. Zakończenie rokowań handlowych zapowiada korespondent na drugą połowę listopada.

Neue Freie Presse 30.X. donosi z Berlina, że stan rokowań między Polską a Niemcami o układ handlowy jest obecnie pomyślny. Zawarcie t. zw. małego traktatu handlowego nastąpi prawdopodobnie za kilka dni, mimo, że trzeba będzie usunąć jeszcze pewne trudności. Przed zawarciem tego traktatu, zawarty zostanie układ między Polską a Niemcami, w którym Polska ma zrezygnować z dalszej likwidacji majątków niemieckich, skonfiskowanych podczas wojny.

Der Mittag (Düsseldorf) 25.X. w art. p. n. „Freistadt Danzig" omawia piękność Gdańska i podaje krótką historję miasta. Dziennik zaznacza m. in., że Gdańsk, otoczony przez Polskę z trzech stron, dusi się w swojej wolności. Artykuł kończy się zapewnieniem, że „Gdańsk, który tak jest niemiecki, jak żadne inne miasto, będzie przez nas we wszystkich poważnych konstelacjach popierany".

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Kölnische Ztg. 28.X. w koresp. z Warszawy omawia obszernie położenie w Polsce oraz zbliżającą się sesję parlamentu. Dziennik zaznacza, że nastrój mię-

dzy stronnictwami politycznemi zaostrzył się po ogłoszeniu listu marsz. Piłsudskiego, a stronnictwa za największą przyczynę niezgody z rządem uważają projekt zmiany konstytucji. Dziennik zaznacza, że wszystkie jednak koła miarodajne są za utrzymaniem demokratycznego ustroju i niema obawy o los parlamentaryzmu w Polsce.

Prasa czeska 30.X. przynosi wiadomość z Warszawy, jakoby w razie wyrażenia rządowi premjera Świtalskiego votum nieufności, możliwe były dwa rozwiązania sytuacji: bądź na czele rządu stanąłby marsz. Piłsudski, lub też jeden z jego najbliższych współpracowników, bądź też marszałek Sejmu Daszyński, jako mąż zaufania opozycji lewicowej.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE.

Lietuvos Žinios 26.X., nawiązując do akcji litewskiej w kierunku „odzyskania" Wilna, pisze m. in., że dotychczasowa akcja, oparta li tylko na protestach i szumnie brzmiących hasłach, nie wywiera wrażenia ani zagranicą, ani też we „wrogiej Litwie"—Polsce. Protesty, wyrywające się z piersi mieszkańców Litwy, pozostają „głosem wołającym na puszczy".

Dziennik pisze: Wiele mówi się o wciągnięciu wszystkich obywateli Litwy do akcji odzyskania Wilna, wiele mówi się o tem, że Wilno uda się „wyrwać" z rąk Polski tylko przez konsolidację państwa litewskiego, — niestety, nic w tym kierunku dotychczas nie zostało uczynione.

Dziennik zaznacza w końcu, że zarówno rozwiązanie kwestji wileńskiej, jak i wogóle przyszłość państwa litewskiego będzie uzależniona od tego, jaki autorytet będzie miała Litwa i jakie będzie jej położenie wewnętrzne.

Lietuvos Aidas 25.X. w art. wst., omawiającym przebieg wyborów do litewskich samorządów gminnych, zaznacza, że średnio głosowało 50 proc. wyborców, jednak cyfra ta w poszczególnych powiatach waha się między 20 a 80 proc. W wyborach biorą żywy udział również wyborcy z pośród mniejszości narodowych. Ze względu na to, iż większy odsetek mniejszości narodowych zamieszkuje tylko w miastach litewskich, a nie na wsi, liczba obranych przedstawicieli mniejszości nie jest wielka. Dziennik zaznacza w d. c., że skargi, jakie ukazały się w prasie opozycyjnej, na organizację wyborów, są w dużej mierze przesadzone. W końcu dziennik dodaje, że większość obranych jest przekonań narodowych oraz zajmuje przychylne stanowisko względem obecnego rządu. Członków stronnictw opozycyjnych lub ich sympatyków obrano nie więcej niż 10 proc.

Lietuvos Žinios 26.X. zamieszcza fotografję trzech kolejnych władców Afganistanu, zaopatrując ją w poniższy ironiczny nadpis: „Tak duże zmiany królów w ciągu tak krótkiego okresu czasu są przykładem, jak długo mogą utrzymać się rządy, oparte wyłącznie na sile zbrojnej".

PAŃSTWA BAŁTYCKIE.

Lietuvos Aidas 26.X. w art. wst. zamieszcza wywiad, udzielony przez litewskiego ministra komunikacji, inż. V. Vileiszisa. Minister omówił szeroko prace podjęte przez litewskie ministerstwo komunikacji w kierunku dostosowania litewskich kolei do celów tranzytu, który dla Litwy posiada duże znaczenie kulturalne i ekonomiczne. Pozatem minister podniósł konieczność budowy nowych szos i mostów oraz portu rybackiego u ujścia rzeki Świętej. W końcu minister poruszył zagadnienie reform, jakie mają być przeprowadzone w ministerstwie komunikacji, a przedewszystkiem w kierunku rewizji etatów tego ministerstwa.

Pozatem minister Vileiszis wspomniał o budowie nowego odcinka trasy kolejowej Monkiszki — Żarnie, a to w związku ze spodziewanem wkrótce skierowaniem pociągów tranzytowych Berlin — Moskwa — przez Litwę.

Lietuvos Aidas 26.X. p. n. „Nowy kierunek w stosunkach łotewsko-litewskich" zamieszcza komunikat swego ryskiego korespondenta, omawiający dążenie rządu łotewskiego do nawiązania ściślejszych stosunków z Litwą. Według korespondenta, rząd łotewski jest zdania, że w związku z dojściem do władzy nowego rządu na Litwie, cieszącego się przychylnością Łotwy, powstała możliwość osiągnięcia porozumienia w sprawie otwarcia kolei libawo-romeńskiej, jak również w sprawie zniesienia wiz powiędzy obu krajami oraz co do zrównania obywateli litewskich na Łotwie i łotewskich na Litwie w zakresie prawa pracy zarobkowej. Według korespondenta, zagadnienie otwarcia kolei libawo-romeńskiej foruje w sejmie łotewskim frakcja niemiecka, która posiada w koalicyjnym rządzie łotewskim ważki głos i jest zainteresowana w położeniu Libawy. Pozatem korespondent podkreśla, że łotewskie sfery polityczne wyrażają niezadowolenie z powodu prześladowania przez Litwę szkół łotewskich w tym samym czasie, gdy szkoły litewskie na Łotwie cieszą się jaknajwiększym poparciem ze strony rządu łotewskiego.

W końcu korespondent zaznacza, że zarzut co do rzekomego ucisku szkolnictwa łotewskiego przez Litwę, dałby się przedewszystkiem skierować pod adresem Łotwy, która gnębi szkolnictwo litewskie, podczas gdy szkoły łotewskie na Litwie korzystają z jaknajdalej posuniętych udogodnień.

Prasa litewska 30.X. zamieszcza komunikat „Elty" zaprzeczający wiadomościom dzienników polskich, według których rząd litewski zmienił swe zdanie w sprawie kolei libawo-romeńskiej i za pośrednictwem Łotwy wznawia rokowania z Polską w sprawie tranzytu i komunikacji.

Aj. „Elta" nazywa te wiadomości prasy polskiej „absurdalnemi i wyssanemi z palca".

SYTUACJA POLITYCZNA W Z. S. R. R.

Le Matin 28.X. zamieszcza dalszy artykuł G. Besedowskiego, omawiający stosunek Rady komisarzy ludowych do III Międzynarodówki. Zdaniem autora, początkowo rząd sowiecki nie wypierał się ścisłych swoich stosunków z Kominternem, a nawet szczycił się niemi. Gdy jednak w r. 1923 sytuacja Sowietów na zewnątrz pogorszyła się, rząd sowiecki uznał, że

prowadzona przez agentów propaganda rewolucyjna nie odpowiada jego interesom i na wniosek Cziczerina zaczął ukrywać się ze swą współpracą w Kominternie. Wr. 1927 agencje Kominternu zostały skasowane we wszystkich państwach zagranicznych z wyjątkiem Niemiec, Szwecji i Austrji, przyczem Niemcy są uważane za centrum działalności dla Europy, — Szwecja ma pracować na terenie państw skandynawskich, a Wiedeń — na Bałkanach i na Węgrzech. III Międzynarodówka i Rada komisarzy ludowych podległe są kierownictwu partji i są właściwie tylko jego organami wykonawczemi: jeden na zagranicę, a drugi na wewnątrz Rosji.

The New York Herald 27.X. Koresp. z Rzymu pisze, iż Watykan zakłopotany jest sprawą wzmożonej kampanji antykatolickiej w Rosji. Kampanja ta wzmogła się z chwilą odmówienia przez Watykan prowadzenia rokowań z Sowietami w sprawie zawarcia konkordatu. Papież jest zupełnie bezsilny i nie może zapobiec prześladowaniu księży i burzeniu kościołów w Rosji Sowieckiej.

BANK MIĘDZYNARODOWY.

Le Matin 27.X. Sauerwein pisze w związku z obradami w Baden-Baden, iż dyrektorem przyszłego banku międzynarodowego winien zostać Francuz, a to dlatego, że Francja: 1) ma prawo do 54 proc. wpłat niemieckich; 2) z racji swoich zobowiązań wobec innych państw będzie często używała pośrednictwa tego banku i 3) na skutek decyzji planu Younga ma wpłacić do banku wkład gwarancyjny w sumie 500 miljonów marek.

Dalej, jeśli chodzi o siedzibę przyszłego banku, to wobec opozycji przeciwko obraniu Londynu lub Brukseli, należy mieć na uwadze tylko jedno z miast szwajcarskich. Kwestja ta zdecyduje się w każdym razie koło 10 listopada r. b.

L'Action Française 25.X. J. B. pisze w związku z konferencją w Baden-Baden, że przyszła działalność banku międzynarodowego okryta jest wielką tajemnicą. Natomiast wiadomości, dochodzące z Baden-Baden, mogą budzić tylko niepokój. Początkowo wszyscy sądzili, że rola banku międzynarodowego będzie polegała przedewszystkiem na podziale wpływów z planu Younga, a więc w pewnym stopniu na objęciu czynności komitetu transferów planu Dawesa. Tymczasem według pogłosek nadchodzących z Baden-Baden bank międzynarodowy będzie uważał za pierwsze swe i główne zadanie udzielanie kredytów, przy współpracy instytucyj emisyjnych światowych. Stwierdzając, iż Bank francuski wciągnięty jest do tej akcji, zaś Federal-Reserve Bank całkowicie powstrzymuje się od wszelkiego w niej udziału, autor domaga się wyjaśnień w tej sprawie.

L'Echo de Paris 28.X. Pertinax pisze w związku z wiadomością, podaną przez prasę waszyngtońską o toczących się pertraktacjach pomiędzy Berlinem a Stanami Zjednoczonemi w sprawie zawarcia nowego układu o odszkodowaniach, iż to już po raz drugi Stany Zjednoczone opuszczają swoich sprzymierzonych i traktują bezpośrednio z Berlinem. Autor tłumaczy obecne stanowisko Ameryki jej uprzedzeniem do banku międzynarodowego. Ameryka wycofuje się poprostu z tej imprezy, co jest tem dziwniejsze, że inicjatorami stworzenia takiego banku byli właśnie Amerykanie.

L'Europe Nouvelle 26.X. zamieszcza obszerny artykuł, omawiający zakres działalności przyszłego banku międzynarodowego. Autor (Roger Nathan) stwierdza, że w związku z organizacją tego banku wyłaniają się zagadnienia równie trudne do rozwiązania, jak te sprawy, którym ma on zaradzić. Jednakże, gdy chodzi o sprawę odszkodowań, to stworzenie tej instytucji jest koniecznością. Nie ulega wątpliwości, iż bank międzynarodowy będzie musiał w najbliższych latach rozszerzyć zakres swej działalności, aby sprostać swemu zadaniu. Należy też przedewszystkiem pozostawić mu możność rozszerzenia jej, aby w ten sposób bank mógł dopełnić swoje zasoby materjalne. Jednakże warunkiem nieodzownym dla zapewnienia pomyślnego rozwoju przyszłego banku jest to, aby w początkach ograniczył się on do pełnienia swojej zasadniczej roli, która już sama przez się jest b. trudna. Im większe usługi odda bank przy regulowaniu odszkodowań. tem prędzej rozszerzy on potem zakres swej działalności.

FRANCJA A WŁOCHY.

Il Giornale d'Italia 26.X. zarzuca Francji opiekowanie się wychodźtwem włoskiem, przeciwnem rządowi faszystów; dziennik twierdzi, że od stanu rzeczy w tym zakresie będą zależały stosunki między Francją a Włochami. Na terytorjum Francji mieszkał i przygotowywał się sprawca zamachu na następcę tronu włoskiego tak samo jak sprawca zamachu dokonanego we Włoszech na Mussoliniego. A zabójstwo następcy tronu wywoływałoby trudności dynastyczne, zabójstwo zaś Mussoliniego zachwiaćby mogło ustrojem Włoch. Francja w myśl swych zasad liberalnych daje schronisko wywrotowcom, działającym przeciw Włochom i wydającym 12 czasopism w tym celu. Nasuwa się pytanie, skąd pisma te o małej ilości czytelników czerpią środki finansowe na propagandę przeciwwłoską we włoskim języku.

MAŁA ENTENTA.

Prasa czeska z 29.X. podaje (za Czeskiem Biurem Prasowem), że delegaci państw Małej Ententy na paryskiej konferencji odszkodowawczej mają zaprotestować przeciwko stawianiu ze strony węgierskiej trudności w rokowaniach odszkodowawczych. Według wiadomości z Pragi do protestu tego mają się przyłączyć delegacje Polski i Grecji.

Berlingske Tidende 23.X. zamieszcza artykuł Benesza, w którym autor odpiera zarzuty, jakoby Mała Ententa zagrażała pokojowi; autor dowodzi, że przez ustalenie stanu dzisiejszego i współpracę 3-ch państw nietylko na polu polityki, lecz także kultury i gospodarstwa dokonywa się normalizacja warunków, co przyczynia się do ustalenia pokoju. Na dowód, że Mała Ententa przyczynia się do utrwalenia pokojowych stosuków także poza trzema państwami, które obejmuje, przypomina autor, że zawarto szereg umów z Austrją „a nawet z tak niespokojnemi Węgrami".

PAŃSTWA SKANDYNAWSKIE.

Berlingske Tidende 27.X. zamieszcza odczyt wygłoszony w Kopenhadze przez prof. Segerstedta, re-

daktora „Goeteborg Handels- och Sjoefartstidning", o potrzebie porozumienia się trzech państw skandynawskich co do wspólnej obrony w razie wojny. Mówca stwierdza, że powojenne układy pokojowe i nowe granice utrzymują atmosferę nieufności, a chociaż utworzono międzynarodowy parlament w postaci Ligi Narodów, ale panuje w nim duch zwycięzców. W odpowiedzi na to oświadczył J. Simonsen, że współpraca wojskowa państw skandynawskich nie byłaby celowa z powodu rozbieżności położenia wojskowo-politycznego tych państw. Ppłk. Holten-Nielsen uznał współpracę w zakresie obrony ze Szwecją za niebezpieczną. Inni dwaj mówcy podkreślili potrzebę współpracy kulturalnej między Szwecją, Norwegją i Danją, ale oświadczyli się przeciw porozumieniu wojskowemu.

Berlingske Tidende 26.X. zamieszcza artykuł mjr. Bratta, umieszczony jednocześnie w głównych dziennikach szwedzkim i norweskim o potrzebie porozumienia się między Szwecją, Norwegją i Danją w sprawie stanowiska na wypadek wojny. Autor przypomina porozumienie między państwami podczas wojny światowej, podczas której dzięki temu właśnie porozumieniu łatwiej mogły one bronić swej neutralności. Obecnie jako nowe zagadnienie wspólne wyłoniła się sprawa zobowiązań wobec Ligi Narodów co do udzielenia pomocy; zdaniem pisma, nie można tej pomocy odmawiać. Takie stanowisko mogłyby zajmować państwa niechętne Lidze Narodów z obawy o uszczuplenie swej suwerenności, ale państwa skandynawskie należą właśnie do zdecydowanych zwolenników Ligi Narodów, wobec czego powinny pomimo różnolitości dzisiejszych rządów porozumieć się co do jednolitego stanowiska a inicjatywa powinna wyjść od Norwegji.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

L'Europe Nouvelle 26.X. w związku z powrotem Herriot'a z podróży do Europy Centralnej, cytuje oświadczenie jego, które było tam przyjęte z wielkim entuzjazmem, a mianowicie Herriot podzidział m. in.: „Mam wrażenie, że możnaby już obecnie powierzyć organizację ekonomiczną Europy stałemu organowi pan-europejskiemu, któryby się zajął uregulowaniem stosunków pocztowych, komunikacyjnych, lotniczych, radjowych, oraz wszystkich innych zagadnień, w sprawie których zwoływane są corocznie liczne konferencje". Dziennik dodaje, że nie potrzebaby się nawet wysilać nad stworzeniem nowego organu. Wszak istnieje Liga Narodów, która mogłaby się zająć centralizacją wszystkich wysiłków w danym zakresie, w ramach jakieby jej zostały nakreślone.

Il Popolo d'Italia 27.X. poświęca art. wst. ośmioleciu rządu faszystowskiego, twierdząc, że przeciwnicy faszyzmu — socjaliści wzrastają w siły, czego objawem są rządy w Anglji, Francji i Niemczech, wobec czego faszyzm będzie miał jeszcze wielkie trudności do pokonania.

Lietuvos Aidas 26.X. w obsz. notatce informuje o projekcie kościoła „Zmartwychwstania", który ma stanąć w Kownie. Budowa kościoła będzie kosztowała 2,5 — 3,5 milj. litów. Komitet budowy kościoła zebrał dotychczas przeszło pół milj. litów.

Dziennik zamieszcza fotografję projektu powyższej „imponującej budowli (długość 50 mtr., szerokość 42 mtr. i wysokość 83 mtr.), mającej być najpiękniejszą w państwach bałtyckich".

Königsb. Allg. Ztg. 25.X. informuje: Z dn. 31 b.m. komunikacja lotnicza Królewiec — Moskwa i Królewiec — Ryga — Leningrad zostaje na okres zimowy zamknięta. Wynika z tego, że próby tow. Deruluft dla rozwiązania problemu startowania na kołach, a lądowania na lotniskach zaśnieżonych, wymagających płozów przy płatowcach, nie dały rezultatów pozytywnych.

The Christian Science Monitor 16.X. Koresp. z Londynu donosi, że wg. otrzymanych tam informacyj Francja, Włochy i Japonja zgodziły się na wzięcie udziału w konferencji rozbrojeniowej, i że istnieją widoki na osiągnięcie kompromisu pomiędzy Francją i Włochami w sprawie ich współzawodnictwa na morzu Śródziemnem, co do tej pory było przeszkodą w ograniczeniu zbrojeń. Francja odrzuca żądany przez Włochy zupełny parytet, lecz istnieje nadzieja wyjścia z sytuacji przez zrównanie sił morskich obu państw na morzu Śródziemnem w myśl dążeń Włoch, które gotowe są zgodzić się nawet na przewagę Francji na Atlantyku i Pacyfiku.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Germania 26.X. Der schwarze Börsentag in New York. — 29.X. Dr. H. Weber. Saarfrage und Völkerbund.

*

Neue Freie Presse 27.X. J. Redlich. Erzherzog Franz Ferdinand. — 29.X. Der Ruck nach links in der Czechoslowakei.

Reichspost 27.X. Das neue Jugoslawien.

Drukarnia „KADRA", Długa 50, tel. 186-30.

Drukowano na prawach rękopisu.